

Beslutningsforslag nr. B 55. Fremsat den 19. februar 2008 af Line Barfod (EL), Per Clausen (EL), Johanne Schmidt-Nielsen (EL) og Frank Aaen (EL)

Forslag til folketingsbeslutning om afskaffelse af fattigdom i Danmark

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af 2008 at tage følgende initiativer med henblik på at afskaffe den økonomiske fattigdom i Danmark og i stedet indføre velfærd for alle:

- 1) De lavestlønnede offentligt ansatte sikres markante lønstigninger svarende til gennemsnitligt 2.000 kr. om måneden i de igangværende overenskomstforhandlinger. Den præcise fordeling foretages af overenskomstparterne på det offentlige område.
- 2) Dagpengesystemet gøres til et reelt værn mod social udstødelse i perioder med arbejdsløshed eller sygdom. Dagpengemaksimum hæves derfor til 30.000 kr. om måneden, samtidig med at der fjernes en række sanktionsmuligheder. Desuden ophæves begrænsningerne i længden af sygedagpengeperioden.
- 3) De seneste års forringelser af kontanthjælpen ophæves. Desuden hæves kontanthjælpsydelsen til minimum 13.500 kr. om måneden, samtidig med at det gøres lettere at tjene penge ved siden af kontanthjælpen, og reglerne om modregning på baggrund af ægtefællens indkomst ophæves.
- 4) De sociale pensioner forbedres. Folkepensionen forhøjes, og førtidspensionister på den gamle ordning får mulighed for at komme over på den nye førtidspensionsydelse. Desuden ophæves reglerne om modregning i den sociale pension på baggrund af ægtefællens eller samleverens indkomst.
- 5) SU til studerende forhøjes med i første omgang 1.000 kr. om måneden og således, at ydelsen over en årrække når samme niveau som kontanthjælpen. Alle forsørgere, der modtager SU, får den høje ydelse.
- 6) Alle overførselsindkomster reguleres fremover med den fulde satsregulering. De mange tiltag på det sociale og sundhedsmæssige område, der i dag finansieres af satspuljen, skal i stedet på finansloven.

Bemærkninger til forslaget

Stigende ulighed trods velstand

Aldrig har så mange danskere haft så mange penge mellem hænderne. Arbejdsløsheden er rekordlav, og velstanden har igennem længere tid været stigende, så der er blevet råd til rejser til udlandet, samtalekøkkener, fladskærme, nye biler og andre luksuriøse forbrugsgoder. Det går kort sagt rigtig godt for danskerne – og så alligevel ikke, for det er langt fra alle, der har fået del i den generelle velstandsstigning.

De rigeste er blevet rigere, og de fattige er blevet fattigere. Tal fra Danmarks Statistik viser, at uligheden har været stigende de seneste 10-15 år, og at denne stigning bringer uligheden på niveau med uligheden i 1960'erne, jf. bl.a. cand.polit. Finn Kenneth Hansen i analysen »Skønmaleri. Ulighed bare vokser og vokser« i Politiken den 28. august 2007. Det skyldes regeringens nedskæringer i de sociale ydelser, og det skyldes ikke mindst regeringens skattepolitiske tiltag, der i form af bl.a. skattestoppet primært begunstiger de i forvejen mest velstillede. Forslagsstillerne mener, det er en absurd udvikling. Vi ønsker ikke et samfund, hvor flere hundrede tusinde mennesker udstødes og bliver marginaliseret. Velfærd skal gælde alle. Et veludviklet velfærdssamfund bygger på værdier, hvor mennesket er et værdsat centrum for kollektivet, og hvor man yder efter evne og nyder efter behov.

Det er ikke alene indkomstfordelingen, der er blevet mere ulige i de senere år. Der er også sket en stigning i antallet af personer, der har en indkomst under EU's officielle fattigdomsgrænse. Nye tal fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd viser, at eksempelvis antallet af børn, der lever i fattigdom, steg med 12.000 personer fra 2001 til 2005, svarende til en stigning på 32 pct., jf. analysen »Mange børn lever i fattigdom« fra den 2. februar 2008. Fattigdom er ikke en absolut størrelse og skal derfor opgøres i forhold til den økonomiske situation i samfundet som helhed. CASA har defineret fattigdom som værende, når man ikke kan få opfyldt de materielle og sociale behov, som er nødvendiggjort af

det samfund og den tid, man lever i. Derfor giver det heller ingen mening at sammenligne fattige i Danmark med fattige i f.eks. udviklingslandene.

Der er nok at tage fat på, selv om vi ser isoleret på Danmark. Regeringen har med tiltag på tiltag gjort det vanskeligere at befinde sig på bunden af samfundet i Danmark. Forringelser af kontanthjælp og bolig sikring, indførelse af starthjælp, kontanthjælpsloft og 300-timers-regel er alle tiltag, som bidrager til at bringe folk ned under grænsen for relativ fattigdom. Regeringen har introduceret redskaberne under dække af, at flere skal komme i arbejde, men det har ikke været tilfældet. Senest har Ankestyrelsens undersøgelse »Kommunernes håndtering af 300-timers reglen« fra august 2007 f.eks. vist, at 300-timers-reglen absolut ikke får flere i arbejde. Tværtimod er langt størstedelen af de ramte blevet sygemeldt, gået på barsel eller ligefrem blevet skilt. Tilbage står en lille restgruppe af familier, der har fået halveret deres indtægt til et niveau, som det er meget svært at forestille sig at man skulle kunne leve for i Danmark.

Samtidig mangler der fra regeringens side en generel forståelse for, at personer, der af den ene eller anden grund igennem længere tid har stået uden for arbejdsmarkedet, er marginaliserede og ofte har andre problemer end »blot« ledighed. Det er derfor ikke nok at ramme dem økonomisk, hvis de igen skal inkluderes i samfundet. Længerevarende arbejdsløshed medfører omfattende sociale problemer – ikke alene på grund af de økonomiske konsekvenser, men også fordi udstødelse fra arbejdsmarkedet ofte resulterer i psykiske problemer, lavt selvværd m.v. Det er vigtigt, at der tages højde for disse faktorer i forbindelse med indslusningen på arbejdsmarkedet efter langvarig arbejdsløshed, og at der sker en lempelse af de hårde betingelser for at modtage offentlig støtte for arbejdsløse.

Nedenfor gennemgås de seks foreslåede initiativer til afskaffelse af økonomisk fattigdom i Danmark.

Bemærkninger til forslagens enkelte bestemmelser

Ad 1: De lavestlønnede skal have markante lønstigninger

Det foreslås, at der afsættes en pulje på finansloven på 11 mia. kr. til de igangværende overenskomstforhandlinger, så de ca. 456.000 lavestlønnede offentligt ansatte (plejepersonale, politi, skolelærere, 3F'ere, HK'ere, pædagoger, medhjælpere, dagplejere, jordemødre, sygeplejersker og mange flere) kan få en gennemsnitlig lønstigning på 2.000 kr. om måneden i de år, overenskomsten løber i. Samtidig opfordres fagbevægelsen til at kæmpe for, at kassedamer, lærlinge og andre ansatte på det private arbejdsmarked med alt for lave lønninger kan få en markant lønstigning ved de kommende overenskomstforhandlinger.

Ad 2: Dagpengesystemet skal være et reelt værn mod social udstødelse i perioder med arbejdsløshed eller sygdom

Som reglerne er i dag, ryger sygedagpengemodtagere på kontanthjælp, når dagpengeperioden udløber, også selv om deres helbredsmæssige eller arbejdsmæssige situation fortsat er uafklaret. Det er absurd, da man i hvert fald ikke bliver rask af at være på kontanthjælp.

Enhedslisten mener, at alle tidsbegrænsninger på sygedagpenge skal fjernes. Ingen bestemmer selv, hvor længe man er syg, og derfor er det også tåbeligt at have grænser for, hvor længe man kan få sygedagpenge. I stedet bør man have sygedagpenge, indtil man enten er bevilget revalidering eller førtidspension eller er erklæret rask. At smide syge mennesker på kontanthjælp er en sikker fastholdelse eller forværring i en sygdomssituation, der i mange situationer rent faktisk kunne være endt med en raskmelding, hvis man havde givet dem den nødvendige tid.

Det foreslås også, at dagpengemaximum hæves til 30.000 kr. om måneden, så langt de fleste vil kunne opnå en dækning på 90 pct. af deres hidtidige lønindkomst. Desuden skal a-kasse-reglerne ændres, så man bliver dagpengeberettiget allerede efter 1 måneds arbejde. Dagpengesystemet skal forenkles ved, at en lang række urimelige sanktioner afskaffes, så alle, der står til rådighed for arbejdsmarkedet og ikke har andre problemer end ledighed, kan være i dagpengesystemet.

Ad 3: Kontanthjælpen skal ikke være en form for fattighjælp, men et reelt socialt sikkerhedsnet

De seneste års mange nedskæringer i kontanthjælpen (ungesatsen, starthjælpen, kontanthjælpsloftet, 300-timers-reglen m.v.) har ført til en udhuling af det sociale sikkerhedsnet i Danmark. Et stigende antal danskere befinder sig nu i fattigdom, og flere og flere har fået vanskeligere ved at betale huslejen og ender som konsekvens heraf på gaden. Disse mennesker må i dag tigge sig til enkeltydelser, når økonomien ikke rækker til vintertøj til børnene, et nyt køleskab eller lignende. Den ydmygende øvelse finder sted måned efter måned og har forvandlet kontanthjælpsydelsen fra at være en reel velfærdsydelse til at være en form for fattighjælp.

Ifølge dette forslag skal ungesatsen, starthjælpen, introduktionsydelsen, kontanthjælpsloftet, 300-timers-reglen og andre nedskæringer i kontanthjælpen fjernes. Alle, der har brug for socialhjælp, skal have den samme ydelse. Samtidig skal kontanthjælpen hæves til minimum 13.500 kr. om måneden. Reglerne om modregning ved supplerende indtægter skal desuden ændres, således at man kan tjene op til 2.000 kr. om måneden, før der begynder at ske modregning i kontanthjælpen, og endelig skal reglerne om modregning på baggrund af ægtefælles eller samlevers indkomst ophæves. Der skal laves overgangsordninger, så ingen kommer til samlet at få mindre udbetalt end i dag, når man også medregner boligstøtte, friplads i daginstitution m.v.

Endelig skal det sikres, at socialarbejderne kommer ud af socialkontorerne og mødes med borgerne, så de kan bruge deres ressourcer på at hjælpe borgerne med at få det bedst mulige liv, helst således, at borgerne bliver i stand til at yde en indsats i samfundet. Derfor skal de mange kontrolskemaer m.v. fjernes. Rådgivningsfunktionen må ikke knyttes til kontrolfunktionen.

Ad 4: De offentlige pensioner skal være så høje, at man kan leve af dem

Der er begyndt at tegne sig et A- og et B-hold blandt fremtidens pensionister. Alt imens den private pensionsopsparing hvert år slår nye rekorder, er der fortsat en del af befolkningen – typisk personer med en begrænset tilknytning til arbejdsmarkedet eller helt uden – der ikke har råd til at supplere med en privat pensionsopsparing, og som derfor kun vil have folkepensionen at leve af. For denne restgruppe tegner der sig et billede af et yderst sparsomt ældreliv sammenlignet med den øvrige del af befolkningen.

Den øgede ulighed i alderdommen bliver ikke mindre af, at det er personerne med de laveste indkomster, der – via skattetilskud til dem, der har råd til pensionsopsparing – er med til at betale de andres pension. Enhedslisten mener i stedet, at skattepengene bør gå til en højere offentlig pension og til at forbedre pensionisternes mulighed for at tjene penge ved siden af pensionen.

På den baggrund foreslås det, at folkepensionens tillægspension, der er målrettet pensionister uden store private pensionsordninger, forhøjes, så den samlede folkepension kommer til at udgøre mindst 13.500 kr. om måneden. Både folkepensionister og førtidspensionister skal behandles som selvstændige individer, og derfor skal reglerne om modregning på baggrund af en ægtefælles eller samlevers indkomst ophæves. Samtidig ønsker Enhedslisten, at det skal være nemmere at tjene penge ved siden af pensionen, uden at der sker en modregning. Der skal laves overgangsordninger, så ingen kommer til samlet at få mindre udbetalt end i dag, når man også medregner boligstøtte, friplads i daginstitution m.v. Desuden skal forskelsbehandlingen mellem førtidspensionister på ny og gammel ordning fjernes, således at alle førtidspensionister, der modtager de gamle ydelser, får mulighed for at komme over på den nye førtidspensionsydelse, der i 2008 udgør 15.232 kr. om måneden for enlige.

Ad 5: SU til studerende skal hæves

Studerende på SU hører til samfundets økonomisk dårligst stillede og udgør mere end en tredjedel af den gruppe af danskere, der befinder sig under EU's fattigdomsgrænse, jf. bl.a. regeringens publikation »Lavindkomstgruppen – mobilitet og sammensætning« fra 2004. Det foreslås, at alle forsørgere, der modtager SU, skal have den høje ydelse, og at SU'en generelt skal forhøjes med i første omgang 1.000 kr. om måneden og over en årrække nå samme niveau som kontanthjælpen. Derudover skal det beløb, man kan tjene ved siden af SU'en, sænkes, så de studerende kan koncentrere sig om studierne, mens jobbene kan varetages af fuldtidsansatte, der kan kæmpe for ordentlige løn- og arbejdsforhold. Samtidig skal studielånegradvis afskaffes, så man ikke starter sit arbejdsliv med en stor studiegæld.

Ad 6: Satspuljen skal afskaffes

De årligt tilbagevendende forlig om satspuljemidlerne mellem samtlige af Folketingets partier på nær Enhedslisten betyder, at overførselsindkomsterne, herunder folke- og førtidspensionen, ikke stiger i takt med den øvrige vækst i samfundet. Dermed lades gruppen af overførselsindkomstmodtagere tilbage og bliver stille og roligt fattigere og fattigere i forhold til resten af samfundet.

Satspuljemidlerne bruges typisk til at finansiere sociale tiltag og projekter, som er vigtige, men som burde være en del af finansloven i stedet for at blive finansieret af dem, der i forvejen har mindst at gøre godt med. Det er en usund og usympatisk logik, der ligger bag denne praksis, og den svarer til at fodre hunden med dens egen hale. Det skal ikke kun være dem, der i forvejen har mindst at gøre godt med, der bidrager til samfundets sociale ansvar.

Alene i 2007 indebar satspuljeordningen (ifølge finansministerens svar på FIU alm. del – § 7, spørgsmål 87 af 12. september 2007), at en arbejdsløs på dagpenge mistede 7.020 kr. om året brutto. Det samme var gældende for sygedagpengemodtageren, mens en kontanthjælpsmodtager mistede 4.080 kr. Hvis kontanthjælpsmodtageren havde børn, var tabet 5.304 kr. Førtidspensionisten tabte årligt op til 5.616 kr., mens den enlige folkepensionist mistede 4.476 kr. sammenlignet med, hvad vedkommende ville have fået med den fulde satsregulering.

Det foreslås på den baggrund, at alle overførselsindkomster fremover reguleres med den fulde satsregulering, dvs. i forhold til lønstigningerne i samfundet, uden at der fratrækkes 0,3 pct. De mange gode tiltag på det sociale og sundhedsmæssige område, der i dag finansieres af satspuljen, skal i stedet på finansloven.

Finansiering

Det er selvfølgelig op til de partier, der indgår aftale om at afskaffe fattigdom, at finansiere dette. Enhedslisten foreslår dog, at forslaget finansieres ved, at skattefradraget for pensionsindbetalinger fjernes. Det vil i alt indbringe 56 mia. kr. ifølge Enhedslistens finansforslag for 2008.

Skriftlig fremsættelse

Line Barfod (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om afskaffelse af fattigdom i Danmark.

(Beslutningsforslag nr. B 55).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.